

KRÖNIKA

Ungdomens utmaningar

TEXT: NANCY HATCH DUPREE

ÖVERSÄTTNING: CHARLOTTE HJUKSTRÖM

Enligt den förhärskande retoriken i biståndsfrågor är afghanska ungdomar mellan 15 och 25 år ett oroväckande sårbart segment av samhället och utgör ungefär 35 procent av befolkningen. De strategier som utformas för att ta itu med deras problem syftar till att engagera ungdomarna i olika verksamheter för utveckling och fredsskapande på olika nivåer. I det arbetet sätter man stora förhoppningar till lokala ungdomsorganisationer, som stöds av både statliga och ickestatliga organ. Deras riktlinjer och målsättningar är beundransvärda, men tyvärr i stor utsträckning formulerade enligt västerländska modeller som ligger långt från den praktiska verkligheten.

Det finns avgörande skillnader mellan de ungdomar som så ivrigt anslöt sig till talibanrörelsen när den fick sitt genombrott efter 1994 och de som blev vuxna efter 2001, då ett nytt statskick infördes. De tusentals ungdomar som oftast var födda i exil och rekryterades av talibanerna från koranskolor i Pakistans flyktingläger visste ingenting om sitt förflutna. De kände inte till den sociala dynamiken i det egna samhället, för att inte tala om de traditionella färdigheter som krävdes för att hålla igång ekonomin. I stället indoktrinerades de med enkla, men glödande ultrakonservativa teser. När dessa rotlösa ynglingar värvades av Guds soldater med den enda uppgiften att skapa en rent islamisk stat, upplevde de för första gången en mening med livet. Villigt, entusiastiskt och starkt motiverade drog de ut på slagfältet. Efter talibanernas fall 2001 lämnades många av dessa unga män åt sitt öde, utan något mål i livet, utan några yrkeskunskaper och med en mental attityd som likställer problemlösning med aggression och våld. Följden blev att de drogs in i mer eller mindre tung brottslighet och i den växande motståndskampen.

KONTRASTEN ÄR STOR mellan den generationen och den yngre grupp som blev 15-25 år under en period av stora förväntningar på en lysande framtid i ett politiskt system som lovade dem delaktighet i beslutsfattandet och ekonomiska möjligheter till ett anständigt och värdigt liv. Många av dem är redan gifta och har barn. En liten elit med stora kunskaper i engelska, IT och förvaltning förväntar sig överdådiga löner och räknar med att vidareutbilda sig eller arbeta, och kanske till och med bosätta sig utomlands. Majoriteten har fortfarande höga ambitioner och förväntningar och väntar ivrigt på att möjligheterna ska öppna sig för dem, i synnerhet när det gäller olika former av utbildning. De hungar både efter kunskap om den egna historien och kulturen som de vet alltför lite om, och efter tekniska färdigheter. Den här gruppens beslutsamhet och entusiasm är omätlig. Att sju år av haltande utveckling har misslyckats med att fånga

upp och underblåsa denna enorma energi och glöd är en av de sorgliga aspekterna av dagens situation.

Idag genomsyras samhället av en medvetenhet om fördelarna med utbildning, och att allt fler barn går i skolan ökar förväntningarna ytterligare. Men fortfarande behöver själva skolsystemet reformeras till sitt innehåll, och lärarna behöver fortbildning. Eleverna hoppas på att kunna läsa vidare på högskolenivå, men skolsystemet förbereder dem inte tillräckligt bra på det. I år räknar departementet för högre utbildning med att enbart 30 000 av 80 000 elever kommer att klara inträdesproven till högskolan. Kabuls universitet, för att ta ett exempel, kan ändå inte ta emot fler än högst 4 000-5 000 studenter, och de mest populära institutionerna såsom juridik, statskunskap, journalistik och medicin rymmer i bästa fall mellan 50 och 80 studenter. Följden blir att studenterna tvingas söka sig någon annanstans. De duktigaste och mest ambitiösa skriver in sig på ett växande antal privata "universitet" och "institut" av tvivelaktig kvalitet. Företagsekonomi, engelska och IT är populära ämnesval på sådana skolor.

För att kunna välja privata utbildningar måste studenterna och deras familjer emellertid göra avsevärda ekonomiska uppoffringar. Den vacklande ekonomin tyngs av en extremt hög arbetslöshet, trots att miljarder dollar riktade mot arbetslöshetens orsaker har pumpats in under de senaste sju åren. Även ungdomar med skolutbildning har stora problem att få arbete. Arbetsmarknadsdepartementet uppger att ungdomarna utgör 70 procent av Afghanistans tre miljoner arbetslösa. Den kanske hårdast drabbade gruppen är de begåvade ungdomar som tvingas sluta skolan när deras fäder eller andra familjeförsörjare dör. Det är inte ovanligt att unga pojkar och flickor blir ensamförsörjare för familjer på tio personer eller mer. Det är allmänt känt att många av dessa ungdomar får löner som är så låga att de nätt och jämnt går att leva på. Försörjningsfrågan är därför det allra största ungdomsproblemet. Förtroendet för det ledarskap som lovade så mycket och levererar så litet har blivit allvarligt urholkat av bristen på arbetstillfällen.

DESILLUSIONERADE, OUTBILDADE, arbetslösa ungdomar är en riskfaktor i vilket samhälle som helst, och framför allt i Afghanistan som domineras av en oerfaren regering, politisk osäkerhet, militanta grupper, terroristorganisationer

Nancy Dupree är stående krönikör i Afghanistan-nytt.

MARIA SÖDERBERG

ner, kriminella gäng, korruption, en spirande drogkultur och en växande fattigdom. Allt detta kväver hoppet och energin hos de ungdomar som en gång hade så höga förväntningar och ambitioner. Några ger upp helt. Enligt en studie är självmordsbombarnas medelålder 23 år, och 80 procent av de inblandade i brott eller terroristverksamhet är utbildade och arbetslösa.

För att möta de potentiella farorna med så mycket ungdomligt missnöje drog regeringen igång ett landsomfattande åtgärdsprogram för ungdomar år 2005. I enlighet med den i allt utvecklingsarbete välkända men sällan förverkligade principen om samverkan, samråd, samarbete och samordning, är åtta statliga departement inblandade i ungdomsprogrammet (utbildning, högre utbildning, folkhälsa, arbetsmarknads- och socialdepartementet, justitiedepartementet, landsbygdsuppbyggnad och -utveckling, kvinnofrågor, kultur- och ungdomsfrågor) tillsammans med sju FN-organ (Unama, Unicef, Unesco, UNDP, UNFP, UNV och UN-habitat).

ATT STÄRKA DESSA MYNDIGHETERS förmåga att möta ungdomarnas behov är ett av åtgärdsprogrammets främsta mål. Man försöker också engagera ungdomarna i samhällsarbete och demokratifrågor genom att öka deras insikter i juridiska, sociala, ekonomiska och politiska processer. Utbildning, hälsovård, jämställdhet, resursfördelning och opinionsbildning är några av inslagen. Ett större intresse för ideellt arbete och frivillig samhällstjänst uppmuntras starkt, liksom delaktighet i det lokala planeringsarbetet. Föga förvånande har denna berömvärda satsning haft växlande framgång, framför allt på grund av att de olika deltagarna inte har lyckats skapa målsättningar inom sina egna organisationer.

Lokala ungdomsråd, kommittéer och föreningar håller på att bildas i många delar av landet där ungdomarna söker alternativa sysselsättningsmöjligheter och tar olika initiativ där de får användning för sin energi. Många grupper bildas spontant; andra skapas inom ramen för åtgärdsprogrammet för ungdomar. Verksamheten består huvudsakligen av diskussionsgrupper, lokala samhällsprojekt och olika typer av medier. Tyngdpunkten ligger på delaktighet i de lokala beslutsprocesserna, både i städerna och på landsbygden, på yrkesutbildning och på medborgarutbildning för demokrati och samhällsbygge; där ingår bland annat ledarutveckling, mobilisering av lokala resurser, praktisk programplanering och utvecklingskunskap, samt nätverkande. Både de ungdomsgrupper som bildats spontant och de som är mer styrda från officiellt håll syftar till att ge ungdomarna verktyg för att kunna definiera sina intressen, problem och förmågor, så att de lättare ska kunna föra sin egen talan och hantera såväl kortsiktiga som långsiktiga lösningar och därmed bli mer självständiga.

Förutom de organisationer som ingår i nätverket kring det statliga åtgärdsprogrammet för ungdomar, finns det också andra som går in för att sprida information och kunskaper för att fylla ungdomarnas behov. Många är beroende av radion som informationskälla; färsk forskning visar att så många som 83 procent av landets ►

- invånare har tillgång till radio. Det är därför många som anser att radion är långt mer effektiv än tidningar och andra tryckta medier. Internet är fortfarande på spädbarnsstadiet, särskilt på landsbygden, men expanderar snabbt. Det finns de som menar att internet har större potential som utbildningsredskap, i synnerhet när det gäller att uppgradera gamla kunskaper. Om det stämmer återstår att se.

Hur det än blir med det, så finns det uppfinningsrika radioprogram som riktar sig till ungdomen, till exempel programmen från *Media Support Solutions*, MSS, som driver 24 lokala och nationella radiostationer. Och framför allt ställer MSS upp med utbildning, plus teknisk, administrativ och redaktionell assistans, så att ungdomar ute i landet kan bygga och driva egna studior och radiostationer. Sändningarna innehåller bland annat fortbildning för lärare, men tar också upp hälsovård, jordbruk, boskapsskötsel, historia, nutidsorientering och andra ämnen som inte lärs ut i skolorna. Programmen kan också behandla frågeställningar som är särskilt viktiga just för ungdomar, såsom narkotika, hiv/aids, familjereaktioner och andra känsliga sociala frågor. I de programmen förekommer intervjuer och telefonväkterier där ungdomar får möjlighet att uttrycka sina tankar och diskutera dem med högt uppsatta makthavare och välkända experter. Syftet är dels att ge de unga en chans att höja sina röster, dels att förändra attityder och beteenden.

I AFGHANISTAN har ungdomen av tradition hållits utanför beslutsfattandet. Detta hämmar deras förmåga till kritiskt tänkande och leder alltför ofta till improduktiva, till och med destruktiva beteenden. Alla åtgärder som engagerar dessa framtida ledare i återuppbyggnaden av landet bidrar därför till att öka landets välbefinnande och stabilitet. Ungdomarna underskattar inte svårigheterna de möter. Även de oroar sig för framtiden. Men det är få som visar tecken på förtvivlan eller misströstan. När man frågar dem varifrån de får sin fantastiska inre styrka svarar de med lysande ögon och breda leenden: Det vore skamligt att ge upp, vi litar på att Allah visar oss vägen. ■

